С Т А Н О В И Щ Е

От проф. д-р Златка Сукарева, член на научното жури за защита на дисертационния труд на Златка Здравкова Вангелова , докторант в Института за държавата и правото към БАН на тема „ ПРАВНИ СРЕДСТВА ЗА ЗАЩИТА НА МИНОРИТАРНИТЕ АКЦИОНЕРИ ПО ТЪРГОВСКИЯ ЗАКОН” за получаване на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Гражданско и семейно право”

Основание за представяне на становището е участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 227/28.11.2012г.на и.д. директор на Института за държавата и правото проф.д-р Цветана Каменова.

Дисертантът Златка Здравкова Вангелова се е обучавала по докторска програма на Института за държавата и правото при БАН по научната специалност „Гражданско и семейно право” съгласно Заповед №6/ 03.01.2005г. на Директора на института проф.д-р Цв. Каменова. Обучението е осъществено в редовна форма на подготовка с научен ръководител проф.д-р Поля Голева.

Представената дисертационна тема, посветена на способите за защита на миноритарните акционери в акционерните дружества /АД/ изследва уредените в Търговския закон /ТЗ/ малцинствени колективни права, тяхното съдържание , субекти и предпоставки и начини за упражняване. Изследването е систематизирано в четири глави и заключение.

Във въведението на дисертацията много конкретно е определен предметът на изследването, а именно четирите малцинствени права по ТЗ. Това предопределя яснотата на изложението.

При изследването е използван историческия подход и в ретроспекция се дава и коментира правната уредба на тези права в стария ТЗ. Използван е и сравнителния метод и докторантката прави сравнение с уредбата на малцинствените права в законодателството на други европейски държави и в САЩ. Изследва и се позовава и на редица теоретични източници, разглеждащи тези въпроси.

В дял първи разглежда правото на миноритарните акционери по чл.223 ТЗ да искат свикване на общото събрание/ОС/ на АД. Изяснява много добре действията по упражняване на това малцинствено право- определя правната им същност. Такова действие което изследва подробно е искането за свикване на ОС. Аргументирано го определя като правно действие по упражняване на едно субективно право, подробно определя съдържанието му, задължително и факултативно и реквизитите в него. Изследва правните последици на липсата на реквизит в искането за свикване на ОС, определя субектите, до които се адресира искането, прави предложения за по- кратки срокове за свикване на ОС от предвидения 3- месечен срок по ТЗ. На

стр.47 посочва, че искането не трябва да представлява злоупотреба с право Тук може да посочи действа ли презумпцията за добросъвестност и върху кого е доказателствената тежест за оборването и.

В този дял прави критичен анализ на съдебната практика относно характера на производството по свикване на ОС от съда и определянето му като част от регистърното производство. Привежда подробни аргументи против това схващане и прави важни разсъждения в полза на тезата си, че производството по чл.223 ТЗ по свикване на ОС от съда или овластяване на акционерите да направят това не е част от регистърното производство.. Счита, че е спорно, а не охранително производство и конкретно исково производство, а не спорна администрация. Интересни са разсъжденията и аргументите и по този въпрос.Това е и приносен момент в работата.

Правейки характеристика на правото на миноритарните акционери да свикат ОС пояснява, че се касае до две субективни права, а не до едно потестативно самоизпълнимо право както е по някои законодателства. Първото право се упражнява спрямо управителния орган- искат от него да свика ОС, а второто право се упражнява спрямо съда- той да свика ОС или да овласти за това акционерите. Определя ги като субективни „квазипритезателни права" . Този признак го отнася и към двете права- да искат от управителния орган свикване на ОС и да искат от съда той да свика събранието или да ги овласти те да направят това / на стр.23-24 от работата и стр. 6-7 от авторефератa/ .След което определя, че с нарушаването на едното право възниква ново потестативно право- да отправи искане пред съда. Неясно остава за мен как прави прехода за извода, че правото по чл.223 ал.2 е „квазипритезателно право" след като е посочила, че възниква потестативно право /стр.25 от работата/. Този извод за сборното право ли се отнася, тъй като и двете права са по чл.223 ал.2 ТЗ? Определя настъпването на изискуемостта на второто право, приема, че прехвърлянето на акции не прехвърля възникналото вече потестативно право, а само правата, които дава акцията..

При определяне на местната подсъдност на иска по чл.223 ал.2 ТЗ прави логически анализ и систематично тълкуване, за да стигне до извода, че компетентен е съдът по седалището на дружеството .

Критикува начина на доказване на условието „притежаване на акциите повече от 3 месеца само с нотариално заверена декларация и предлага това да стане с представяне на акциите /ако са налични/. Разглежда в съпоставка и аналогичното право по ЗППЦК и съотношението между разпоредбите, които уреждат двете права, също и съотношението между чл.74 и чл.223 ал.2 ТЗ.

В дял втори разглежда правото на миноритарните акционери да искат включване на въпроси в дневния ред по чл.223а ТЗ. Прави характеристика на това право като членствено право, колективно право, малцинствено право, неимуществено право, относително и неотменимо право. Правото се упражнява към длъжностното лице от АгВп. Определя се като потестативно право и като самостоятелно право с преобразуващ ефект т. е. с двойно проявление.. По- подробни аргументи трябваше да даде в полза на този вид право.

В дял трети разглежда малцинственото право да се иска назначаване на контрольор. Правото, упражнявано към дружеството се определя като притезателно право и се защитава с осъдителен иск, а когато се упражнява спрямо длъжностното лице от АгВп счита, че е членствено право с преобразуващ ефект т.е. обособява го от притезателните и потестативните права. И тук при отнасяне на правото към съответния вид или обособяването му от двата вида също би могло обосновката да е по- подробна.

Разглеждайки това право за назначаване на контрольор би трябвало да има някакви критерии, при които АгВп ще уважи или ще откаже искането след като ОС не е гласувало положително за назначаване на контрольор.Ако са налице всички предпоставки на искането, длъжно ли е длъжностното лице да уважи искането и кой ще бъде източника на информация за основателността му?

Успешно тълкуване прави на проверката на контрольора по чл.251а/, за да изясни, че тази проверка не е втори независим одит на годишния финансов отчет /ГФО/, а е проверка на отделни задачи, статии и съставни части на ГФО, посочени от миноритарните акционери, притежаващи поне 10% от капитала.И при това уредено право от ТЗ може да се направи разграничението му на две права- едното упражнявано по отношение на ОС, а ако то не гласува за това, по отношение на длъжностното лице по регистрацията към АгВп или да се приеме, че се касае до едно субективно право, но с възможност да се упражнява на две нива и спрямо различни лица.

В този дял докторантката много обширно разглежда материята, касаеща финансово- контролната дейност, като иска да изясни предмета на проверката от страна на контрольора и самата фигура на контрольора. В този дял прави редица предложения за подобряване на правната уредба по назначаване на контрольор и редица тълкувания, свързани с упражняване на това право. Прави важен извод, че правото да се иска назначаване на контрольор не се преклудира с приемането на ГФО/стр.234/.

Прави също извод, че освобождаването от отговорност на членовете на управителния и контролния орган е правно ирелевантно за назначаването на контрольор по чл.251а/ ТЗ.Това е правилно и полезно уточнение. Но не споделям освобождаването да става по конкретни вземания, тъй като на практика не виждам как ще се осъществи. Обикновено освобождаването се решава при или след приемане на ГФО и когато се обсъждат свързаните с това въпроси всеки акционер може да зададе въпроси и да иска информация.Ако допълнително се установят вреди от действията на членовете на тези органи или ако има искане на акционер за по- задълбочено обсъждане на отделни части от ГФО и едва след това да се приеме решение за освобождаването от отговорност и тези искания не бъдат приети , то това може да стане именно чрез упражняване на правото по чл.251а/ТЗ. Друг е въпросът такова решение за освобождаване от отговорност с посочване или без посочване на вземанията какво правно действие ще бъде и какво правно значение ще има, но това е извън предмета на изследването, както се посочи в началото.

В края на главата прави предложение за обосноваване на

искането за назначаване на контрольор, когато това се прави пред длъжностното лице по регистрацията при АгВп, което е съвсем правилно и необходимо, за да може да се придобие информация от това лице за възникналия проблем. Открит остава въпросът какво се има предвид под „длъжностно лице по регистрацията" в случая, както казва законът, след като това са лица експерти- юристи. Вероятно ще се ползват специалисти- икономисти при разглеждане на това искане.

Важен момент в тази глава, на който докторантката обръща внимание, това са последиците от отказ на длъжностното лице да издаде акт за назначаване на контрольор или е издаден такъв акт, който се обжалва. Изхожда от вида на акта като административен и по пътя на изключването, че не е акт за вписване или за обявяване и счита, че при оспорването трябва да се върви по реда на АПК т.е. решаващо е вида на производството като административно, след като законът не е предвидил правила за това. Това изясняване на позицията по този въпрос е полезно и за практиката, макар че могат да се направят възражения производството по обжалването да върви по правилата на ГПК както е при обжалване на отказ за вписване.

В дял четвърти се разглежда малцинственото право по чл.266 ал.4 ТЗ за назначаване на ликвидатор от съда.. Констатира редица празнини в тази материя и прави предложения относно преодоляването им.

Аргументирано предложение прави относно правото на съда да освобождава ликвидатори независимо от кого са назначени с оглед да има равнопоставеност и да не се злоупотребява с право от страна на мажоритарните акционери. Но едва ли ОС може да бъде лишено от това право да смени ликвидатор, който счита, че не изпълняна задълженията си.Овластяването на ликвидатора от ОС и назначаването му за такъв дава правомощия и за освобождаването му,когато не оправдае доверието. Освен това ще се отрази и върху срока за ликвидация, тъй като ще се чака решението на съда.

Интересно предложение прави, но не и безспорно , правото за освобождаване на ликвидатора да бъде уредено като индивидуално право, за да може отделният акционер да иска това. Считам, че не е оправдано, защото ще се нарушава повече от необходимото производството по ликвидация , а и няма гаранции за злоупотреба с право.

В **заключението** прави изводи относно значението на признаване на такива права на миноритарните акционери и причините те да не се упражняват често.

Систематизирала е предложения за подобряване на уредбата на всяко едно малцинствено право, което изследва в работата си и така се създава яснота и ще бъде полезно при една промяна в съдържанието на правния режим на тези права. Някои от тях търпят доста преосмисляне, но важното е, че са поставени и могат да провокират обсъждането им и да се провери целесъобразността от промяна на уредбата, която да стимулира миноритарните акционери да упражняват правата си.

Докторантът има необходимите публикации, свързани с изследваната тема в специализирани и авторитетни правни списания.

След изложеното считам, че дисертационната тема на Златка Здравкова Вангелова отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Републикая България. Предложеният труд съдържа научни и научноприложни резултати, които допринасят за развитието на правната наука в тази област и имат значение и за практиката, която по отношение упражняването на тези права е оскъдна, а по някои и липсва.Това прави разработката полезна и за акционери, които нямат яснота как могат да упражняват своите права и за управителните органи. Дисертантът е показал, че може да организира и прави научни изследвания , да поставя проблемите и да търси решения**. Всичко това ми позволява да предложа на почитаемото жури да присъди на Златка Здравкова Вангелова образователната и научна степен „доктор" в професионално направление „Право" и научната специалност „Гражданско и семейно право".**

Изготвил становището: /п/
/проф.д-р З.Сукарева/